

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA



Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.

Inserati se računajo
:: po dogovoru. ::



Izhaja vsak četrtek popoldne.

V slučaju praznika dan poprej.

Cena:

za en mesec Din. 4
za štiri leta „ 12
za pol leta „ 24

Posamezna številka stane 1 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Koptarjeva ul. 6/III.

Rokopisi se ne vračajo.

Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Novoletni poziv.

Kmalu napoči novo leto in nam prinese nove boje, novi trud, nove naloge. Poglejmo za hip nazaj v preteklost in premotrimo, kakšen položaj je ostavila delavstvu.

Kar se tiče državne zakonodaje, je ostalo vse pri starem, ako se ni poslabšalo. Imamo nekako ministristvo za socialno politiko, ki pa se bavi z vsemi mogočimi stvarmi, samo ne s široko zasnovanimi delavskimi zakoni. Letos n. pr. je potom bank prehranjevalo pasivne kraje tako, da so ljudje pri trgovcu lahko dobili življenjske potrebščine ceneje kakor od vlade, vrh tega so banke špekulirale in državi, oziroma davkoplačevalcem napravile ogromno škodo. Ministristvo za socialno politiko je sploh, odkar ni več našega Gostinčarja, postalo navadno korito za vladno partijo. Zaman čaka delovno ljudstvo od te vlade splošnega zavarovanja za starost, kakor ga zdaj izdelujejo na Čehoslovaškem. Vlada celo misli ministristvo za socialno politiko sploh opustiti, ker najbrže premalo nese. Čemu bi se neki režim brigal za dobrobit delovnih slojev, ko se mora brigati za gospodo, kako bi delala na račun države boljše kupčije? Ako se bo vlada prizadevala za boljše mezde in delovne pogoje za delavca in uradnika ter za pomoč siromašnemu kmetu, ji bo zmanjkalo denarja za ministre, komisije, podkupnine in kanone.

Če pogledamo na delavsko samoupravo, se nam nudi ista žalostna slika. Imamo nekako delavsko zbornico, ki je bila zamišljena tako, da bi delavski stan svoje zadeve sam upravljal, zadobil vpliv na industrijsko proizvodnjo, štivil delo nasproti kapitalu in posegal v mezdne spore v prid socialnemu blagru in napredku belih sužnjev. To zastopstvo bi moglo pridobiti sčasoma ogromen pomen v celem našem državnem življenju. Toda ta zbornica se je enkrat sestala, potem pa ni več, tako da zanjo danes sploh nihče več ne ve. Umrla je brez partaja. Tisti socialistični voditelji, ki so imeli v njej večino, so se menili za to zbornico toliko, kolikor za lanski sneg, pač pa v svojih glasilih prežvekujejo vsak dna Marksa, zabavljajo zoper vero in svoje tovariše, krščanskosocialne delavce, ter se tudi medseboj zmerjajo hujše kakor kakšne stare coprnice.

Tukaj tiči vse zlo, vsa žalost, ki se odigrava s slovenskim delavstvom! To so namreč izvestni (ne vsi!) socialistični voditelji, ki so zavrgli vero in z njo vse resnično, globoko in iz srca potekajoče prepričanje. Čemu se socialistična stranka tako cepi? Zato, ker so gotovi voditelji drug drugemu nevoščljivi, ker bi vsak rad samo na račun delavcev splezal višje, ker so pri tem drug drugemu napoti, ker se v gonji za dobrimi mesti medseboj sovražijo hujše kakor pes in mačka. Kakor hitro se je pa kakšen tak voditelj zadosti nakričal, si poišče gorak kotiček ali pri kakšni banki ali pa v vladni službi. S komunisti ni nič drugače. Koliko izdajalcev je žalibog že v njihovih vrstah!

Nas psujejo, da smo »buržujski privesek«, sami pa so polni buržujskega duha, se pehajo za udobno existenco in z delavstvom uganjajo burke. V času, ko imamo največ socialističnih strank, ko se oznanjajo najradikalnejši programi, ko se toliko o socializmu piše in ko izvestni socialistični voditelji menijo, da ni bolj čistih, pristnih in pravih marksistov kot so oni, niso vsi ti voditelji za delavstvo priborili niti najmanjše mrvice. Pač pa mrcvariijo Kristusa, evangelije in cerkev, ki nikogar nič ne bolijo. Pustite vsakemu, naj veruje, k čemur ga srce žene, in se potegujte za pametno izpremembo socialnih razmer kakor to delajo angleški delavci.

Mlada žena.

II.

Srce mu je bilo tako močno, da se mu je zdelo, da mu plešejo pred očmi zelene pike, in tedaj ga je zopet prevzela omotica. Bolela ga je glava. Kakor mrtev stroj se je pripravljaj, da uredi svoje malo imetje. Vzel je iz malega zavitka, v katerem je imel perilo, najpotrebnejše. Odpre kovček s knjigami in začne razvrščevati knjige in slike po mizi. Toda malo pozneje se njegove roke naveličajo tudi tega dela. Karkoli je delal, vedno se je pred njim pojavljala slika mlade žene, ker je ona od prvega trenutka dalje vezala njegovo srce s tako nerazdružljivimi vezmi in je sedaj toliko sreče naenkrat posijalo v njegovo življenje, da so se mu misli izgubljale kakor v dimu in da sam ni več vedel, kaj hoče. Vzel je svoj potni list z namenom, da ga nese starcu, čegar najemnik je postal, v upanju seveda, da vidi njo. Toda Murin odpre vrata le zelo malo, vzame potni list, pokima z glavo in reče: »Zbogom!«, in nato vrata zopet

Delavstvu je potrebna edinost. Le v eni sami fronti si delavstvo lahko pribori svoje pravice, prisili buržuazijo, da zadobi delavec nadzorstvo nad proizvodnjo in sčasoma postane soudeležnik podjetja. To je pač najbolj pametni bližnji cilj borbe za socialen red v človeški družbi. To se pravi, vsi, ki danes živijo od truda svojih rok in svojega uma, pa služijo s tem dobiček kapitalistu, spadajo skupaj. Vsi ti ljudje imajo tudi vero, vero v pravičnega Boga in nesmrtnost duše ter povračilo vsega hudega, v večne moralne postavke. Vsi ti naj se vzamejo skupaj, naj stopijo v federacijo vseh socialnomislečih ljudi in strank; kdor pa hoče uganjati protiversko gonjo, ta naj se zveže z enakomislečimi, socialni boj naj pušči pri miru, ker ta nima nič opraviti z bojem zoper vero. Če take zgage odletijo, bo enotna fronta delavstva tisti hip ustvarjena. Spametujte se, socialnodemokratski in komunistični voditelji, kar vas je ljubečih delavstvo in resno stremečih za novim socialnim redom! Ali ne vidite, kako vaše prazne marnje o svetovnih nazorih le cepijo, razdružujejo, kako nikamor ne vedejo? Ali ne uvidite, da je ves ta protiverski boj buržujski strup, liberalna dedščina, da je vse to brezboštvo starokopitno, znak duševnega in moralnega propadanja »višjih« meščanskih slojev, ki so zanesli to med delavce?

Naj bi novo leto prineslo med vse delavce in njihove duševne voditelje to spoznanje!

Politični pregled.

Pri nas.

Volitve v oblastne skupščine se ponovno napovedujejo. Pri debati o proračunu za notranje zadeve je minister izjavil, da bo v Sloveniji parcelacija izvedena tekom dveh mesecev. Značilno je, da je novi veliki župan imenovan samo za ljubljansko oblast, dočim so vsi prejšnji zastopali pokrajinskega namestnika in upravljali celo Slovenijo. Vsekakor bo režim hotel uveljaviti svoje. SLS bo pa storila vse, da se te nakane razbijejo. Če bo volja slov. ljudstva neomajana, tudi parcelacija ne bo držala.

Klerikalci gredo v vlado! Tako so trobili nasprotniki cel teden. Bila je že prodana autonomija in ves program SLS. Ko so videli, da ima laž prekratke noge, je »Jutro« klerikalce hitro »pregrupiralo« v opozicijo. Zato je poslanec Vesenjaj pri seji finančnega odbora izjavil sledeče: Vesti o pogajanjih med Jugoslovanskim klubom in radikali so brez vsake podlage. Kajti za Jugoslovanski klub niso merodajne želje radikalov in tudi demokratov, ki uvidevajo, da se njihov režim lomji in ruši, temveč so za Jug. klub merodajne potrebe in želje slovenskega naroda.

O slovenskem šolstvu bo v bodoče odločal izključno Belgrad. Veliki župan ne bo imel pri tem nobene besede. To menda niti liberalnemu učitelstvu ne bo všeč. Nam je prav, kajti vrste autonomistov se bodo pomnožile.

Samostojni kmetje nikakor nočejo pod Praprotnik-Zerjavovo komando. »Jutro« jih zato besno napada. Da bodo »varnejši« in »močnejši«, so se zatekli k ostalim »naprednjakom«, starinom, radikalom in kakor se že imenujejo. S temi bodo izdajali skupen dnevnik. Tako se bo vsa »napredna fronta« razdelila v dva bančna tabora, ki bosta skušala drug drugega požreti. Kapital se z vso brezsrčnostjo šopiri v naši javnosti in grozi obvladati sleherno fazo našega javnega življenja. Delavno ljudstvo naj pa trpi in dela in nosi na svojih rokah politične oblastnike — zastopnike velekapitala. To je načrt. Delavstvo mora skrbeti, da bo ostalo samo pri načrtu.

zaklene. Neprijeten občutek obide Ordinova. Bilo mu je, dasi sam ni vedel, tako vežko gledati tega starca. V njegovem pogledu se je svetilo vedno nekaj kakor preziranje in zloba. Toda neprijetni utisek se je kmalu razblinil. On je živel že tretji dan kakor v vrtincu v primeri s svojim dosedanjim mirnim življenjem. Zdal ni mogel več misliti, da, tega se je pravzaprav celo bal. Zanj se je vse nagol izpremenilo: Imel je temen občutek, da se je njegovo življenje prelomilo v dva dela, toda v njegovih mislih noben ni bil toliko vreden kakor njegova prva polovica. On je občutil samo nagon, samo neko pričakovanje.

Ne da bi vedel, kako naj si tolmači vedenje starčeve, krene zopet v svojo sobo. Pri peči, v kateri se je kuhalo, je delala neka majhna ženska, upognjena od starosti. Bila je tako zanikerno in nemarno oblečena, da je mogla vzbuditi samo zopernost. Vrh tega, kakor se zdi, je bila zelo revna. To je bila služkinja. Ordinov, ki jo je slišal nekaj mrmrati in videl premikati se njeno škrbasto spodnjo čeljust, jo ogovori, toda ne dobi odgovora; zdelo se je, da molči iz same zlobe. Naposled pridne poldne. Starca vzame s peči jed — juho z zeljem,

V inozemstvu.

Volitve na Grškem so izpadle za republikance. Predsednik republike bo menda znani Venizelos ali pa milijarder Zaharov. Gotovo je, da so prekucije na Grškem narejene in da tudi republika ne bo dala ljudstvu pravic.

Angleški parlament bo otvorjen s prestolnim govorom dne 15. januarja.

Rumunija bo upostavila normalne diplomatske razmere z Rusijo. Tozadevna pogajanja se bodo takoj pričela. Mi, ki zvez z največjo slovansko državo najbolj potrebujemo, bomo tudi v tem pogledu zadnji.

Na Poljskem je sestavil novo vlado dr. Vladimir Grabski, ki je obenem tudi finančni minister. Program nove vlade je zboljšanje poljskih financ.

Nemčija je zaplavala v mirne vode. Izmenjala je s Francijo zadovoljive predloge, ki jih bo sigurno tudi Belgija sprejela. Marka se stalno popravlja.

Poljska in Rusija sta izmenjali note, ki ugotavljajo priznanje zveze sovjetskih republik s strani Poljske. Rusija pa bo zato izvršila vse sklenjene dogovore. Državi sta upostavili normalne odnose. Naknadno bosta sklenili konzularno konvencijo.

Naj živi strokovna zveza!

V nedeljo, dne 16. t. m. se je ustanovila v Ljubljani v gostilni pri »Mraku« »Strokovna zveza tobačnih trafikantov za Slovenijo« s sedežem v Ljubljani. Pred občnim zborom se je vršil dopoldne ob 10. uri v istih prostorih sestanek delegatov bivšega društva. »Udruženje tobačnih trafikantov za Slovenijo s centralnim sedežem v Ljubljani«, katerega se je udeležil med drugimi tudi zastopnik JSZ in zastopnik Pokrajinskega tajništva JSZ v Mariboru.

Predsedstvo nove strokovne organizacije in odbor je bil izvoljen soglasno in nudi po svoji sestavi dovolj jamstva, da bo s pridom vršil novo delo. Občni zbor je sklenil, da bo znašala članarina za novo strokovno organizacijo mesečno Din. 5. Proglasil je »Pravico« za glasilo tobačnih trafikantov v Sloveniji z naročilom, naj se na ta list naroči sleherni tobačni trafikant in trafikantinja.

Občni zbor je trajal skoro 4 ure. Debata je bila živahna ter skozi in skozi stvarna. Glavni tajnik JSZ tov. Žužek je v kratkem govoru pojasnil pomen strokovne organizacije in pokazal njene glavne cilje. Tov. Andrej Semenič iz Maribora, kakor tudi zastopnik celjskih trafikantov pa sta pojasnila mnogokatero podrobnosti.

Razpoloženje celega občnega zbora je bilo izvrstno in so vsi prisotni takoj podpisali pristopne izjave.

Tako je zopet en delovni sloj izprevidel, da je njegova edina rešitev v močni strokovni organizaciji. V tej bodo tobačni trafikantje zbrali svojega zadnjega tovariša in tovarišico iz cele Slovenije. Njih gmotni položaj je namreč tak, da je treba misliti na najresnejši boj proti izkoriščevalcem. Trdno smo prepričani, da bodo trafikantje tako strnili svoje vrste, da bodo morali prodreti s svojimi pravičnimi zahtevami.

Nekaj mesecev bo sedaj treba posvetiti podrobnemu organizatoričnemu delu. To je težko. Ali organizacija pojde preko vseh težav. Zato smo trdno uverjeni, da bo ta nova strokovna zveza kmalu eden najvažnejših činiteljev v boju zoper kapitalistične izkoriščevalce in da bo v doglednem času mogla dokazati svojim članom, kako nevidne moči tiče v organiziranih delovnih silah.

Nova strokovna zveza naj živi!

paštete in govedino — in jo nese v drugo sobo. Istotaka jed prinese Ordinovu. Po obedu nastane v hiši mrtva tiho.

Ordinov vzame knjigo v roke, začne čitati stavek za stavkom in več strani, pri čemer se je trudil, da bi razumel to, kar je prečital, toda ostalo mu je vse nejasno tudi potem, ko je prebral dvakrat. Kmalu vrže knjigo stran in se pripravi, da bi svoje stvari še malo uredil. Toda to ni dolgo trajalo. Nepotprežljivo vzame naposled kapo in površnik in odide na ulico. Ne da bi pazil, kod hodi, je šel dalje in se zelo trudil, da bi zbral svoje misli ali da bi vsaj mislil na svoj novi položaj. Toda ta napetost volje se mu spremeni v muko — kakor da bi moral sam sebe mučiti. Očividno se je premrazil: včasih se ga je lotil leden mraz, da je šklepetal, nekaj časa pa je zopet gorel v vročini, in od časa do časa mu je začelo srce tako burno biti, da se je moral nasloniti na zid. »Ne, rajši umreti — rajši umreti,« so mrmrale njegove ustnice v vročini, ne da bi sam kaj vedel za to. Tako je taval še dolgo po ulicah, dokler ni naposled vsled hudega mraza in vlage prvokrat zapazil, da gre dež. Tedaj se zavne in krene nazaj. Malo preje,

Proti ukinitvi ministrstva za socialno politiko.

Vprašanje posl. Gostinčarja in Žebota na gosp. predsednika ministrskega sveta v zadevi ukinitve ministrstva za socialno politiko.

Že dalje časa se čujejo glasovi, da se namerava ukiniti ministrstvo za socialno politiko. Časopisi pa sedaj poročajo, da je to zaključil tudi radikalni klub, ki tvori sedanjo vlado.

Ako je to resnica, potem moremo smatrati to kot udarec v lice delavnemu narodu in koncesijo onim, ki žele in hočejo svobodno izkoriščanje delavnega ljudstva v svoje egoistične namene.

Vse kulturne države priznavajo dandanes delu vrednost in delavcem veljavo in varstvo, ter so si v ta namen ustanovile socialna ministrstva, ki imajo namen, pravično urejevati razmerje med delom in kapitalom, in s tem varovati delavno ljudstvo pred prevelikim izkoriščanjem in nepravilnostjo brezsrčnih kapitalističnih krvnikov.

Delavno ljudstvo v odločevanju svojih gospodarskih razmerij ni svobodno. Ono je odvisno od svojih delodajalcev, katere ščitijo zakoni, pazna očesa vlasti in žandarmerije.

Razni delavski zakoni, delavstvu brez posebne kontrole ne morejo koristiti, ker je dana mogočnost ignorancije zakonitih določb delavskih varstvenih zakonov od strani kapitalističnih podjetnikov, katerih bi najbrže tudi na pritožbe, ne klical nikdo na odgovornost.

Ker ima ministrstvo za socialno politiko namen urejevanja razmer med delom in kapitalom, skrb za siromake in invalide, skrb za izseljenike, varstvo delavstva in delavsko zavarovanje itd., je iz tega vidika za razvoj urejenega socialnega življenja največje važnosti in nujno potrebno.

Zato je pa narekovala državniška modrost državnika civiliziranega sveta, potrebo ustanoviti v zgoraj označeni namen posebna ministrstva, ki se imajo pečati samo z socialnimi zadevami.

Tudi v naši državi imamo ministrstvo za socialno politiko, ki pa ni po volji varuhom kapitalizma, vsled česar se pojavljajo glasovi za ukinitje tega ministrstva.

Z ozirom na te vesti se Vas gospod predsednik ministrskega sveta dovoljuje vprašati:

Ali so resnične vesti, da se ukine ministrstvo za socialno politiko?

Ali ste voljni, v interesu države, reda in socialne pravice, zastaviti Vaš vpliv v to, da se ministrstvo za socialno politiko ne ukine?

Prosiva odgovora v Narodni Skupščini.

Beograd, dne 17. dec. 1923.

Jos. Gostinčar, nar. posl. Franjo Žebot, nar. posl.

Strokovna zveza

Tobačna tovarna. Pred kratkim časom je bila v strojnem oddelku zaposlena delavka Apolonija Zor, na zahtevo gospoda Debeljaka kaznovana za en dan, ker se je grozansko pregrešila napram ključavničarju J. Gašperlinu z besedičko, zakaj da s strojem »nagajaj«. Zor Apolonija kot pobiralka cigaret je odgovorna za dobro delo in polno število cigaret! Ko je bila pred dobrim pol letom zaposlena pri nekemu drugemu stroju, ki je imel — oh, čudno prečudno! — tudi tako pamet, da je »nagajal«, ji je bivši g. nadzornik zagrozil, da jo bo kaznoval, ako stroj ne bo produciral zadostnega števila cigaret. In ko je pred dnevi, da boste prav brali, zopet stroj »nagajal«, se je Polona tako strašno spozabila, da si je drznila reči g. Gašperlinu: »Kaj pa vendar nagajate, da stroj zopet ne gre!« G. Debeljak, višji vseh ključavničarjev pa je zahteval kazen, in Polona je bila ob enodnevnih zaslužek, v kanceliji so ji namalali pa »piko.« — Kaj pa je vendar Polona pripeljalo do tega, da se je tako grozno pregrešila?! Poslušajte ter strmite nad vestnostjo neoporečnih gospodov ključavničarjev! — Ko so se izvršile v tem oddelku radi neprestanih tatvin izvestne izpremembe, se je izrazil neki gospod ključavničar: »Bo pa stroj naredil dnevno samo 10.000 cigaret, ali pa še toliko ne. Vsak stroj pa mora napraviti dnevno nad 100.000 cigaret! Sedaj je konec in — pika! Pravzaprav tri pike... Stvar namreč še davno ni končana. Videli se še bomo pri Filipih — — —

Ljutomer. Načelstvo strokovne zveze viničarjev in kmetskih delavcev v Ljutomeru, želi vsem tovarišem in tovarišicam strokovnih zvez vesele Božične praznike ter srečno in blagoslovljeno novo leto!

nego je prišel domov, zapazi mladeniča, ki ga je, kakor se mu je zdelo, že delj časa opazoval z radovednostjo, toda oni takoj nadaljuje pot proti domu, ko je videl, da ga je Ordinov opazil.

»Dober dan. Vedel bi rad, kako ti je ime?«

»Ime mi je človek«, odgovori Tatar, namrgodivši se.

»Bo menda res tako?«

»Moj gospodar Murin, pri katerem imam sobo v najemu — ali je on res mali meščan?«

»Menda — če vam je on to rekel.«

»S čim se pravzaprav peča?«

»S čim se peča? Živi. Če je bolan, moll, Drugega nič.«

»Ali je to njegova žena?«

»Katera?«

»Ki živi pri njem?«

»Bo že res — če vam je tako rekel. Zbogom, gospod.«

Tatar se dotakne roba kape in izgine v svoj koti-

Dragi tovariši in tovarišice!

V novem letu se zdramimo in se krepko poprimimo z vso vnetostjo svoje organizacije. Nobeden ne sme izostati, temveč pridobiti še novih članov tako, da bodemo v novem letu zbrali vse svoje tovariše in tovarišice v našo sredino, da bode naša vrsta močna in trdna, da se bodemo lahko krepko borili za naše upravičene zahteve do končne zmage. Ne smemo pa tudi pozabiti na naše dolžnosti, da bodemo v novem letu redno in točno plačali naše mesečne prispevke ter po možnosti naročali na naš delavski list »Pravica«, tako da ne bode nobene viničarske in delavske bajte brez »Pravice«. V novem letu, dragi, krepko in neustrašeno naprej!

Neznosen položaj viničarjev. Iz Vurberga pri Ptujju smo prejeli sledeči dopis. Gospod urednik! Dovolite, da Vam kratko opišem neznošen položaj naših viničarjev in kmetskih delavcev. Dnevno služimo kvečjemu 5 do 6 dinarjev. In to samo poleti spomladi in jeseni, kadar je lepo vreme. Celo zimo pa ga viničar in kmetski delavec ne vidi božjaka. Zato je beda teh delovnih slojev taka, da bi je ne mogel popisati noben človek. Ljudje so razčepani, otroci nagi. Niti v šolo in cerkev ne morejo hoditi. Uprava tukajšnjega veleposestva Herberstein prerešeta delavstvo tako, kakor izbirajo kmetje na sejmu živino. Najboljše izbere za delo in jih plača tako sramotno, da je škandal. V mirnem času smo zaslužili dnevno 25 do 30 krajcarjev za navadna dela, za težja pa eno krono. V najslabšem slučaju bi morali mi za svoje delo prejemati danes toliko v dinarjih. Pa bi še težko pošteno živeli. Posestniki prodajajo poljske pridelke vendar po današnjih cenah. Zakaj bi se tudi plače viničarjev ne uredile temu primerno?

Ob priliki bomo zbrali naše delavstvo na večji shod in pozvali poslanca Jožefa Gostinčarja in Vesenjaka, naj nam poročata, kedaj je pričakovati izboljšanja sedanjega neznošnega gmotnega položaja viničarjev in kmetskih delavcev.

Po vsem kulturnem svetu se bije boj, se ljudje združujejo k skupnemu odporu proti pijančevanju. Slovenski delavci! V vsaki skupini takoj ustanovimo odsek, ki bo skrbel, da ne bo pijancev med člani. Treznostne odseke v vse naše skupine.

Poselska zveza.

V vednost. Z dnem 17./12. 1923 je Poselska zveza prenesla svoje poslovne knjige v pisarno JSZ na Stari trg št. 2./I. Otvorila je posredovalnico za delo. Nato opozarjamo vse gospodinje in sluškinje. Uradne ure Poselske zveze so vsak dan od 8 zjutraj do 12. ure popoldne. Vse sluškinje, ki iščejo dela in vse gospodinje, ki iščejo sluškinj, naj se med temi urami obračajo na pisarno Stari trg 2./I. Tajništvo.

Dopisi.

Prevalje. Delavstvo na tukajšnji parni žagi, ki je last lesne družbe »Korotan«, je pristopilo k stranki krščanskih socialistov, ter se je s pomočjo vrlega boričelja za socialne pravice tov. tajnika tukajšnje skupine strok. zveze rudarjev Mirka Mikelja, ki je oskrbel članske izkaznice in potrebna pravila, organiziralo v strokovni zvezi lesnega delavstva v Sloveniji. Na sestanku v društveni dvorani izobr. društva dne 16. decembra, so omenjeni delavci polnoštevilno zbrani, po nagovoru predsednika skupine strok. zveze rudarjev Leopolda Abrahama, in po stvarnem govoru tajnika Mirko Miklja izvolili svoje zaupnike. Pristopilo je 25 članov, ki so pri poravnavi članarine obenem naročili vsi strokovno glasilo »Pravica«.

Potom enotne in trdne organizacije krščanskih socialistov si hoče delavstvo pri navedenem podjetju parne žage priboriti predvsem 8-urni delovni čas, s primerno plačo, ki bo odgovarjala sedanjim draginjskim razmeram. Vsem kapitalistom in onim, ki imajo vsega v izobilju, pa zakliči »Pravica« ob tej priliki: »Bodite Vi pravični in usmiljeni do delavcev, pa bado reveži kruhoborci zadovoljni.

Kočevje. Sodrugi narodni »socialisti« bi se tudi radi šli rudarsko strokovno organizacijo. Po njihovem mnenju je zanj nujno potrebna veselica in harmonika. Pucelj je na podoben način organiziral svojo proslulo »Samostojno kmetijsko stranko«. Sedaj njegove pristaše silno glave bole. Tudi sodrugom narodnim socialistom

ček pod obokami vrati.

Ordinov odide po stopnjicah do svoje sobe. Starka mu odpre tako, kakor bi se obotavljala, vrata, in obenem nekaj zamrmra v brado, zapre vrata za njim in počasi odkoraka zopet k peči, pri kateri je najbrž prebila večji del svojega življenja. Že se je začelo mračiti in Ordinov je hotel, da mu prinese žveplenke, toda vrata v njih sobo so bila zaprta. Pokliče starko, ki se je nekoliko premaknila in naslonjena na komolce s peči gledala na njega z odprtimi očmi, kakor da premišlja, kaj ima on iskati tam za zaklenjenimi vrati. Molče mu vrže škatljico žveplenk. Pomalem mu je postajalo v duši vedno bolj čudno in čeprav sam ni vedel, kaj se v njem godi, odide na posteljo, za katero ga je nekaj privlačilo. In tedaj se mu zazdi kakor da spi. Večkrat se premakne in zapazi — to je bilo opazovanje in čutenje v stanju polzavesti — da to ni več spanje, temveč bolečna, trpka pijanost. Kar začuje, kako nekdo trka na vrata in kako se vrata odpirajo in reče sam sebi, da se onadva vračata od večernic. V tem slučaju, mu pride na misel, bi moral iti k njima in jima nekaj pri-

se utegne v Kočevju pripetiti kaj takega. — Volitve v lokalni odbor so izpadle za skupino »Jugoslovanske strokovne zveze rudarjev«. Izmed 10 odbornikov in 10 namestnikov je skupina dosegla 5 odbornikov in 4 namestnike. Drugi so zaenkrat neorganizirani. — Gospod Biskupski trdno stoji kot kralj. Še bolj. Vendar se tudi njemu utegnejo nepričakovano zamajati tla. Rudarska zemlja je včasih vulkanična... Gospod ravnatelj naj to v svojem srcu malo premislijo...

Zagorje! Bernotovi socialisti so splošno znani. Ampak zagorski narodni socialisti, ježeš-na! Ljubljanska centrala pritiska nanje in pritiska, pa vse zastonj! Odborovih sej ni, članarina se ne pobira, obračunava se ne. Predsednik ne sklicuje sej, če pa jo, se je niti odborniki ne udeležijo. Bodo morali začeti posnemati svoje kočevske sodruge. Malo muzike, malo skakanja po malih parkeljicah — ter igra »Ha-ha!«.

Žirovnica. V nedeljo 16. t. m. se je vršil pri nas občni zbor skupine SZTD. Predsednikom je bil izvoljen obče spoštovani Tomaž Rajdič, blagajnik Jožef Copic, tajnik in obratni zaupnik Alojzij Robič. Pristopilo je več novih članov tako, da smo sedaj vsi pod eno treho. Vsak član mora biti naročen na list »Pravico«. Dal Bog mnogo uspehov v bodočem letu. Vsem krščansko mislečim tovarišem in tovarišicam širom Slovenije voščimo srečno novo leto!

Ljutomer. Viničar. Ker se bliža staro leto h koncu, bi vendar enkrat želeli, da bi se g. poslanci oglasili v naši sredini in nam poročali, kaj so ukrenili za ubogo delavsko paro in viničarje v tekočem letu. Kaj je z našim viničarskim redom? Se je popolnoma izgubil ali mogoče spi kedo na njem, bati se je, da ne segnje kaj se tako dolgo rešuje. Potrudite se torej med nas. Ker smo mi spolnili našo dolžnost, zahtevamo, da tudi Vi nam spolnite naše zahteve. Ubogi delavec in viničar v svoji bedi in siromaštvu obupno kliče po pomoči.

Upamo, da naš klic ne bo klic ubogega v puščavo!

Delavska zveza.

Zabukovica. Sestanek Del. Zveze smo imeli 15. 12. ob štirih popoldne pri tovarišu blagajniku v Grižah. Navzočih nas je bilo lepo število. Sklenili smo, da morajo biti vsak član naše podružnice Delavske zveze tudi naročnik »Pravice«. Tudi smo soglasno zahtevali, da morajo naročiti »Pravico« vsi gostilničarji, da bo »Pravica« v vsaki gostilni na razpolago.

Stranice pri Konjicah. Dne 16. dec. je bil pri nas dobro obiskan sestanek Delavske zveze. Poročal je tovariš Uranjek iz Griž. Delavska zveza mora tudi pri nas razširiti »Pravico«, da bo naročen vsak delavec. Tov. Uranjek se je zopet energično zavzel za naše upokojence. Pristovšer Jože, Hočnik in Adamič se tov. Uranjeku zahvalujemo, da je izposloval draginjske penzijske doklade.

Ministrstvo za soc. politiko.

Kakor poročajo belgrajski listi, je radikalni klub sklenil ukiniti ministrstvo za socialno politiko, ministrstvo za izenačenje zakonov in ministrstvo za agrarno reformo. Značilno je, da ubija radikalija ministrstvo za socialno politiko. Jasno je, da je ta sklep proizvodnja kraljevska vlada, katere dolžnost je, varovati pred izkoriščanjem surovega kapitalizma, delavsko ljudstvo. Toda tu vidimo, da se pri nas kapitalizem globoko za jeda v vlado samo in da je vlada pripravljena, izročiti interese delavskega ljudstva v objem kapitalističnih polipov in njihovih varovančkov.

Vsi protesti delavstva ne pomagajo nič, saj jih ne more podpreti z drugim kakor poštenim dokazovanjem, to je pa najbrže premalo. Radovedni smo, kaj poretka temu »radikalni komunisti«, ki zavajajo delavstvo v kapitalističen komunizem bogataške in protisocialne radikalije. Kupljene duše bodo najbrže tudi ukinitje ministrstva za soc. politiko odobrile. Kaj jih brigajo delavske težave in težnje, da se le sami solnčijo v milost kapitalizma.

Ukinjenje socialne politiko, pa je znak nazadnjaštva in ignorancije delavstva.

Delavstvu pa bodi to dejstvo v pobudo, da se organizira v Jugoslovanski strokovni zvezi in politično v delavski zvezi!

Mladenci-pijanci so največja žalost svojim siromašnim pohujšanje in nadloga celi občini, sramota domovine in narodu — največja sramota pa svojemu delavskemu stanu!

nesti. Tedaj se zopet dvigne in odide k njima, toda enkrat se ustavi in pade na kup drv, katera je starka naložila na sredi sobe. Od tega trenutka ni več videti ničesar, in kadar je oči odprli, kakor se mu je zdelo, dolgem, dolgem času, je z začudenjem opazil, da vedno leži na isti postelji, v obleki v kateri je bil, in se lepa mlada žena zapeljivo sklanja k njemu v nežni skrbi, z mirnim in materinskim izrazom v očeh. Čuti je, kako se mu premika vzglavje pod glavo in kako nekdo pokriva z nečim toplim in kako se nežna roka spušča na vroče čelo. Hotel se je zahvaliti, prijati roko da jo pritisne na svoje suhe, goreče ustnice, da jo krije s solzami in poljubi, da bi jo poljuboval celo več nošt. Hotel je tako mnogo povedati, toda kaj — niti sam ni vedel! On bi moral umreti in izginiti v trenutku! Toda roke so mu bile težke ko svenc in ni mogel premakniti. Bilo mu je kakor da je postal neviden in da zato ne more govoriti in zato je čutil samo, kako mu kri vre po vseh žilah tako, da je mislil, da ga dvigajo. Nekdo mu ponudi vode, da bi pil... Tedaj pa zopet v globoko nezavest.

Za rudarje!

Interpelacija poslancev Kremžarja, Gostinčarja, Kugovnika in tovarišev na gospode ministre šum in rud, pravde, notranjih del in socialne politike radi postopanja državnih oblasti in ponovne hude kršitve državnih zakonov ob priliki rudarskega štrajka v Sloveniji.

Podpisani narodni poslanci so 6. oktobra izročili gg. ministroma pravde in unutrašnjih del spomenico v zadevi postopanja državnih organov napram stavkujočim rudarjem na slovenskem. Ker nam na omenjeno spomenico še danes noben gospodov ministrov ni pozitivno odgovoril niti izjavil, da hoče svoje organe poklicati na odgovor zato v isti zadevi stavljamo sledečo interpelacijo:

Trboveljska družba izzvala štrajk.

Rudarski štrajk na Slovenskem največji v zadnjih 35. letih se je pričel 21. julija 1923 ter je trajal več kot 8 tednov. Štrajk je izzvala ponašanje trboveljske premogokopne družbe in pa zanikerna pasivnost vladnih organov, ki niso hoteli trb. prem. družbi odločneje dovedati, naj ugodni upravičenim zahtevam delavstva. Delavstvo je opetovano izjavljalo, da je od svojih maksimalnih zahtev pripravljeno popustiti, samo da pride do sporazuma. Družba pa je trdovratno vstrajala pri svoji stari ponudbi: 3 dinarje poviška na dan. Na tretji razpravi, ki se je vršila 19. julija v Ljubljani, se je ugovarjalo, da družba noče priznati za izdatke delavčeve niti 1 kg mila na mesec, da mu ni voljna priznati 30 jajc na mesec kot hrano in zanikala je celo potrebo 7 l mleka na mesec. Vsled tega je delavstvo naslednji dan skoro po vseh revirjih stopilo v štrajk. Danes je jasno, da je družba ta štrajk namenoma izzvala. Podpisani zastopniki so pravočasno opozarjali ministra šume in rud na nevarnost, katera preti celokupnemu narodnemu gospodarstvu ako pride do štrajka. Posredovali smo osebno pri gospodu ministru za šume in rude, ki nam je izjavil, da hoče vse storiti, da se pogajanja uspešno končajo. Doslej nam ni znano, da bi bilo ministrstvo za šume in rude pred štrajkom kaj storilo v smislu dane obljube gospoda ministra. Ko je na to, po enotedenskem štrajku, na podlagi nove intervencije podpisanih poslancev gospod minister odredil 28. julija novo konferenco v Ljubljani, h kateri je poslal svoje zastopnike, se je zopet ugovarjalo, da to ministrstvo ni imelo namena posredovati v priloge delavcev. Konferenca je ostala brez uspeha. Opozumljena vsled jalovega in protidelavskega držanja ministrskih zastopnikov na tej konferenci je družba 31. julija odgovorila na delavske zahteve s tem, da je vse štrajkujoče delavce izprla. Odslovila je iz službe 10.000 svojih rudarjev s 40.000 družinskimi člani.

Državni organi — podporniki družbe.

Poleg tega nasilnega akta se je družba s tihim privoljenjem državnih organov polastila bratovskih skladnic, v katere plačujejo rudarji svoje prispevke za slučaj bolezni in nezgod. Te bratovske skladnice opravljajo v smislu zakona komisija, sestavljena iz zastopnikov podjetja in delavcev. Sedaj so ravnateljstva kar naenkrat prepovedala izdajati bolniške liste za bolne delavce in njih družine. Napram temu početju so državne rudarske oblasti poklicane čuvati zakone, molčale. Nasprotno pa sedaj po končanem štrajku utrjujejo bolniške prispevke in sicer dvojno: za družbo in za delavca in to vkljub temu, da se med stavko bolniški listi niso izdajali. Tudi k temu početju rudarske oblasti molče.

Od početka štrajka je vlada nekaj časa držala roke križem in izjavljala, da se v ta mezdni spor, ki je čisto privatna zadeva trb. prem. družbe in njenih delavcev, ne bo vtkala. Podpisani zastopniki so sicer ugovarjali temu stališču vlade, bodisi v Beogradu kakor tudi v Ljubljani, toda brez uspeha. Da pa ta mezdni spor med družbo in njenim delavstvom ni izključno privatnega značaja, sledi iz tega ker je vlada kakor smo čitali avgusta meseca v listih, trb. prem. družbi dovolila 5% povišanje cen premoga. Ker je družba za lansko leto izkazala tako velik poslovni dobiček, da je izplačala 50% -ne dividende, je jasno, da je družba ta povišek zahtevala z ozirom na predstojajoče zahteve rudarskega delavstva po zvišanju plač. Ta 5% -ni povišek cen premoga znaša pri toni 14 dinarjev. Ker delavec dnevno producira povprečno 802 kg, bi družba od dnevne produkcije vsakega delavca dobila 11 dinarjev 50 para več. Družba pa od te svote ponuja delavcem le 3 dinarje poviška k plači. Tedaj bi ostalo družbi od tega

5% -nega poviška cen 8 dinarjev 50 para na dan in za tono. To pomeni za enega delavca na mesec 255 Din. na leto 3.060 dinarjev. Če računamo le 9.000 delavcev, bi znašal tako novi dobiček družbe 27.540.000 dinarjev. Od 5% -nega poviška dovoljenega družbi od vlade bi bila družba lahko dala delavcem 7.50 Din. poviška na dan in s tem popolnoma zadovoljila delavske zahteve, ter preprečila štrajk. To vse so vladni organi dobro vedeli in vendar niso ukrenili ničesar. Nasprotno! Vedno izraziteje so vladni organi začeli postopati proti delavstvu.

Brez vsakega povoda je politična oblast po naročilu g. velikega župana dr. Lukana prepovedala vse shode v okrajih, katerim spadajo rudarski revirji. Celo narodnim poslancem, zastopnikom dotičnih okrajev so bili shodi zabranjeni. Na shod, katerega je imel eden podpisanih poslancev, je opetovano vdrla žendarmarija hočeč z orožjem razgnati ljudi. In zgodilo se je, da so morali poslanci vzdržavati red in mir proti vladnim organom. Na vprašanje naše deputacije, zakaj je shode zabranil, je odgovoril gospod veliki župan dr. Lukan, da je to storil po nasvetu rudarskega glavarstva v Ljubljani, češ, da bo štrajk prej zlomljen, če shodov ne bo. S tem je jasno dokazano na podlagi izpovedi velikega župana samega, da je rudarska oblast stala na strani družbe.

Družba je s pomočjo vladnih organov zlorabljala zakon.

Vršile so se še hujše stvari. Okrajni glavar dr. Ogrin v Kočevju je naznanil posameznim delavcem družinskim očetom, da jih bo z oboroženo silo orožništva dal deložirati iz dosedanjih rudniških stanovanj ter na to izgnati iz okraja. Na intervencijo enega podpisanih poslancev se je to preprečilo, toda ugotavljamo pri tem, da je gospod okrajni glavar dr. Ogrin na vprašanje, zakaj deložira delavce in zakaj jih hoče izgnati, odgovoril: ker tako zahteva ravnatelj Biskupski. S tem je dokazano, da bi bili slovenski delavci lojalni in zvesti državljanji naše kraljevine s pomočjo organov naše države vrženi na cesto s svojimi družinami in izgnani zato, ker je to zahteval ravnatelj trb. prem. družbe Biskupski in inženir Keck, ki sta tuja državljanja poljske in nemške narodnosti.

Ko je bilo videti, da družba sama štrajka delavcev ne bo zlomila, so začele državne oblasti na Slovenskem zapirati štrajkujoče delavce. Mnogi štrajkujoči so sedeli po 6 tednov v preiskovalnih zaporih. Tudi to se je zgodilo popolnoma protizakonito in je imelo le namen, z državno pomočjo zlomiti štrajk, in s tem z državno avtoriteto posegati v ta »čisto privatni mezdni spor« v korist trboveljske družbe in v škodo delavcev. Po § 10. velja zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi le za državne uradnike in uslužbence, ne pa za privatne delavce, kar so brez dvoma delavci trb. prem. družbe. Isto velja glede člena 11. istega zakona. Kljub temu pa so zahtevale politične oblasti v Sloveniji od državnih sodišč, naj kaznujejo rudarje trb. prem. družbe, ako so vplivali drug na drugega, naj vstrajajo pri stavki.

S tihim privoljenjem državnih organov se je zgodilo, da je smela trb. prem. družba v nasprotju z izrecnim določilom člena 102. zakona o zaščiti radnika nabirati po svojih agentih delavce po Hrvaškem. Družba odpusta svojih delavcev ni naznanila borzi rada in novih delavcev ni najemala preko borze rada. S tem se je s privoljenjem državnih organov kršil zakon, ki je namenjen varstvu delavcev. To kršenje bi se moralo kaznovati v smislu člena 122., toda to se do danes še ni zgodilo. Vlada je dolžna, da nadzira izvrševanje svojih organov. V predmetnem slučaju pa je pokroviteljsko ščitila tiste, ki so ta zakon gazili.

Vsa javnost je stala na strani štrajkujočih rudarjev. Trgovci v revirjih so izjavili, da so pripravljene delavcem dajati na kredit razne življenjske potrebščine. Toda vladni organi so proti tem trgovcem začeli nastopati in groziti s kazenskimi posledicami. Tudi s tem so vladni organi pomagali družbi proti delavstvu.

Med štrajkom so v rudarskih revirjih stavkokazi po navodilih družbe delali preko delavnega časa. Delalo se je celo po 16 ur nepretrgoma, vkljub temu, da člen 8. zakona o zaščiti radnika tako delo prepoveduje. Jasno

je, da se je to moglo zgoditi le s privoljenjem rudarskih oblasti, ali pa vsled tega, ker se rudarske oblasti svoje dolžnosti niso zavedale in zanjo ne brigale. Iz navedenih dejstev je jasno, da so podrejeni organi postopali pristransko in da se je z njihovo vednostjo in celo z njihovim privoljenjem gazil državni zakon. S tem se je s pomočjo državnih organov rušila avtoriteta države in ljudstvu vera v zakon in pravico.

Zahtevamo socializacijo premogovnikov!

Trboveljska premogokopna družba je največje rudarsko podjetje v naši državi. Do prevrata in še nekaj časa pozneje je bila v tujih rokah. Nato se je »nacionalizirala« na poseben način, ne da bi bila vlada tedaj zavarovala pri njej interes javnosti. Kako se je to zgodilo in zgoditi moglo, to vedo dobro prizadeti vladni organi. Družba je danes v rokah zasebnega bančnega podjetja, ki na ta način gospodari nad interesi države, prebivalstva in delavstva. To pa ni pravilno. Mi stojimo na stališču socializacije. Cela naša javnost je pričakovala, da bodo naravni zakladi naše zemlje prišli v prid javnosti in da bo tudi delavstvo deležno dobrot svojega dela. To bi se moglo zgoditi na razne načine. Eden teh načinov bi bil po našem mnenju ta, da bi se lastništvo teh rudnikov porazdelilo med vse interesente. Med te ne štejemo samo dosedanjih akcionarjev, ne samo države, ampak tudi našo industrijo, vse konsumente, kmete in pred vsem prizadete rudarske delavce. Na ta način bi družba res služila interesom splošnosti. Potem bi tudi dogodki, kakoršni so zgoraj opisani, ne bili mogoči. Pred vsem bi pa delavstvo imelo na razpolago možnosti, svoje pravice braniti in svoje interese varovati v skladu z interesi splošnosti. Za vse to pa vlada in njeni organi nimajo smisla.

Zato vprašamo:

1. Ali je gospodu ministru za šume in rude znano, kako vlogo so njegovi organi igrali v tem štrajku?
2. Ali mu je znano, da so njegovi organi direktno s svojo službeno avtoriteto delovali proti delavstvu?
3. Ali mu je znano, kaj se je zgodilo z bratovskimi skladnicami?
4. Ali je gospod minister za šume in rude voljen v smislu svoje obljube sedaj po končanem štrajku delovati na to, da družba ugodni delavskim zahtevam?
5. Ali je voljen braniti delavske pravice v smislu državnih zakonov in odrediti, da se delavstvu po krivici odtegnjeni zneski vrnejo?
6. Ali je pripravljen najstrožje kaznovati one organe, ki so zlorabili svoje mesto proti delavcem?
7. Ali je gospodu ministru notranjih zadev znano, da so se njegovi organi med štrajkom vedli kakor bi ne bili v službi države, ampak v službi trb. prem. družbe?
8. Ali hoče dati preiskati vse te kričeče slučaje in krivice klicati na odgovor ter jih kaznovati?
9. Ali je gospodu ministru pravde znano, da se skuša člen 11. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi razširiti na delavce in uslužbence zasebnih podjetij?
10. Ali mu je znano, da zahtevajo upravne oblasti od sodišč, ki bi morala biti neodvisna, da se zasebni delavci kaznujejo po členu 11. zgoraj omenjenega zakona?
11. Kaj misli gospod minister ukreniti, da se zakon o zaščiti javne varnosti ne bo več na tak način zlorabljal?
12. Ali je gospodu ministru za socialno politiko znano, kako se je v zgoraj navedenih slučajih kršil zakon o zaščiti delavcev, za katerega je on odgovoren?
13. Ali je pripravljen temu zakonu pripomoči do veljave in avtoritete, ter kršitelje kaznovati?
14. Ali hočejo gospode ministri delovati na to, da se izvede socializacija vseh naših rudarskih podjetij v gorej opisanem smislu ter predložiti zbornici tozadevne predloge v najkrajšem času?

Beograd, dne 30. novembra 1923.

Narodni poslanci:

Franc Kremžar, Josip Gostinčar, Jurij Kugovnik, dr. Franc Kulovec, Josip Klekl, Geza Siftar, Ivan Vesenjaj, Vlado Pušenjak.

Tedenske novice.

Srečno leto 1924 želi slovenskemu delovnemu ljudstvu uredništvo in upravnništvo »Pravice«.

Zagorje. Fritz Weinberger in Franc Tarčnik sta kolovodji tukajšnjih komunistov — Lemeževcev. Prvemu očita D. N., da je pri zadnji stavki obenem zastopal rudarje, sam pa hodil na delo. O drugemu pa piše isti list, da je bil še pred kratkem v najožjih zvezah z demokratsko stranko in to tudi takrat, ko je ta stranka kovala zakon o zaščiti države. — Zveza med Lemeževci in Žerjavovci je vedno bolj očita.

»Naprej« agitira za »Pravico«. Mi se bojimo, da bi raditega ne izgubili kakega naročnika, kajti priporočilo tako »falične firme« kot je »Naprej«, je slabše kot nič.

Potresi. V Ameriški državi Equator je silen potres porušil več mest. Potres je uničil več tisoč ljudi. V Columbiju je ponovni potres porušil štiri mesta.

Komunisti Lemeževcega kova so proglasili bojkot občinskih volitev v Novem mestu. V zadnji številki »Glasu Svobode« pozivajo delavstvo, naj ostane doma, kakor je Lemež iz ljubljanskega magistrata šel domov in za pečjo čaka revolucije.

Stare laži o simpatijah SLS z radikali pogreva tudi »Glas Svobode«. Menda mu je zmanjkalo vse modrosti in mora le še »Jutro« prepisovati. Ali pa gospodje komunisti morajo tako pisati? Ukazi iz »Jutrovega« so trdi kot zlato?

Fabjančičeve »Novice« krepko prijemajo razne Lemeževce kapacitete. Tajnika »Zveze rudarskih delavcev«

imenujejo nepošteno osebo in ga dolžijo poneverbe. Z njim vred omlatijo tudi tajnika stavbinskih delavcev, da tudi ni nič prida. Kakor je žalostna slika tega razdora v delavskih vrstah vendar je samo ponoven dokaz, kam vodi materializem, ki je evangelij vseh komunistov in socialistov. Tovariši! Samo v krščanstvu je moč, ki premaga strast po denarju.

Sodrug »Naprej« je v zadnji številki ugotovil, da morajo imeti klerikalci organiziranega zelo mnogo — delavstva, ker sicer ne bi bili dobili pri zadnjih volitvah vseh mandatov. Kasno je prišel sodrug do tega spoznanja. Če pa pomislimo, da je že 30. aprila t. l. (ob priliki selitve iz Ljubljane v Celje) izgubil v Zidanem mostu zadnje ostanke možganov, je stvar še precej točno in hitro pogruntal.

Koliko jih bo! Ker smo v predzadnji številki ožigosali krivične razmere v tovarni »Indus«, je sodrug »Naprej«, še ves zbegan vsled zadnje poplave, napisal dolg članek pod naslovom: »Razdor v SLS.« Sodrug si misli: Nas je bilo malo. Ko smo se razdrli, nas je naenkrat toliko, da smo se začeli bolniško zavarovati ala Čebular Rudolf pri klerikalcih. Koliko bo šele klerikalcev, ko se razdro! Ali se bodo dali po receptu: Korun Bernota, Bernot Koruna za goro — o — o — o — ...

Nekoliko podatkov o vojaški Evropi. Po najnovejši statistiki ima Francija pod orožjem 832.000 mož, Češkoslovaška 200 tisoč, Poljska 350.000, Jugoslavija 176 tisoč, Belgija 120.000, baltiške države 60 tisoč in Nemčija 100.000 mož. Od vsakih 1000 prebivalcev jih je torej pod orožjem: v Franciji 21, v Belgiji 16, v Estoniji 16, v Jugoslaviji 15, na Poljskem 13, v Rumuniji 12, na Litavskem 12, v Nemčiji pa 2.

Potovanje pod vagonom orijent-ekspresa. Iz Pariza poročajo, da je neki 17-letni mladenič, rodom Madžar, prepotoval 1600 kilometrov pod vagonom orient-ekspresa. Nenavadnega potnika so opazili železničarji šele na postaji Troyes po 38-urni vožnji. Njegova obleka je bila obložena z debelo plastjo blata. Potnik je nastopil svoje potovanje v Budimpešti. Pri preiskavi so našli v njegovih žepih samo dve madžarski kroni.

Bravo! Slovenski socialni demokrati imajo toliko frakcij, da njihovi člani že sami ne vedo, kam spadajo. In tako se je pripetilo, da je strokovni tajnik sodrug Čebular Rudolf iz Celja naenkrat primarširal na katastrofsko številko Jugoslovanske strokovne zveze pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, ki naj bi od sedaj za naprej imela za svojo krščansko dolžnost, plačevati bolniške prispevke za sodruga iz Celja. Mi smo Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev nasvetovali, naj na kak način skuša zavarovati socialno demokratske strokovne tajnike pri socialno demokratskih strokovnih organizacijah. Izbire bo dovolj.

Borba. V Ljubljani izhaja tudi Strokovna borba, neodvisen strokovni list. Vanj pišejo sodrugi od »Zveze neodvisnih strokovnih organizacij za Slovenijo v Ljubljani« z Marksovega trga. Sodrug Marcel Žorga bije v zadnji številki gospoda Pavla Dežmana, inštrukcijskega strojevodjo, ki se je pri zadnjem protestnem štrajku železničarjev kot krumir tako zelo odlikoval, da ga je ministrstvo saobračaja izvolilo odlikovati z zlato medaljo. Sodrug Marcel Žorga se za medalje res ni nikdar bil. Je bil pa s svojim govorom v Mestnem domu po tem štrajku tako nepreviden, da si je tudi zaslužil precejšnjo medaljo. Kajti edino on je državni oblasti s svojimi besedami izdal, da je bil dotični štrajk političen. Ne preostane torej nič drugega, kakor da si sodrug Žorga v prihodnjem številku Strokovne borbe napiše dolg članek in sam sebe malo pogleda!

Sodrugi neodvisni. Sodrugi neodvisni, ki se med sabo imenujejo drugače komuniste, so prišli v slab položaj. Zato so začeli vabiti vse strokovne organizacije v nekak skupen akcijski odbor. Stvar je pravzaprav res potrebna. Toda človek si mora malo ogledati tudi ljudi, ki tak akcijski odbor propagirajo. Vzemimo n. pr., da bo skupni akcijski odbor priredil v »Unionu« ali Vodnikovem trgu ali magari na Karl Marksovem trgu splošen protestni shod vseh ponižanih in razžaljenih. Sodrugi neodvisni pa bodo na ta shod poslali govornika sodruga Marcela Žorgo. Trije vladni komisariji bodo imeli dovolj posla s pisanjem za take stvari, ki jih strokovna organizacija najraje tišči neprestano pod klobovom... Poleg sodrugov neodvisnih pa imamo še sodruga Fabjančiča in Klemenčiča s priveski, ki neprestano zatrjujejo, da je ta tabor pravzaprav komunističen. Fabjančičev vod pa v skupini akcijski odbor ne bo šel. Tam, kjer je sodrug Makuc in sodrug dr. Lemež, navadno manjkata sodruga Fabjančič in Klemenčič. Nerodno za komuniste same! Še bolj nerodno pa za druge strokovne organizacije, ki naj bi morda šle v akcijski odbor samo zato, da pomagajo sodrugom Neodvisnim izolirati nagajivce iz Fabjančičevega resorta. Stvar si bo res treba ogledati.

Smola sodruga dr. Lemeža. In prišla mu je ena na um! Fabjančič mu je namreč začel nagajati. Čakajte, si mislijo sodrugi Neodvisni! Tudi mi imamo usta in znamo zabavljati! In je sodrug dr. Lemež zbral vse svoje moči in odmarširal iz ljubljanskega magistrata iz vrst Delovnega ljudstva. In je sklical v Mestni dom shod. Velik shod! Sijajen shod. Z nepričakovano udeležbo; z ogorčenimi srci. Ljudje s stisnjenimi pestmi in škrtajočih zob... In so sodrugi govorili: dosti dobrega je storil sedanji občinski svet za delovno ljudstvo in delavce, toda samo po zaslugi Neodvisne delavske stranke Jugoslavije. Ta je imela silno težak položaj na rotovžu. Črni klerikalci niso na noben predlog komunistov hoteli pristati. Toda sodrug dr. Lemež in njegovi so fantje od fare. Pritiskali so toliko časa, da so se klerikalci morali vsakokrat udati. Kar naenkrat pa so se klerikalci v Mestni elektrarni zabarikadirali. Vse sile Neodvisne stranke Jugoslavije niso bile v stanu klerikalcev pripraviti do tega, da bi spustili v zrak občinskega svetnika Franca Orehka. In sedaj marširajo sodrugi komunisti ogorčeno iz Zveze delovnega ljudstva v najostrejšo opozicijo. Tako sodrugi. In si domišljajo, da koraka za njimi celokupna nepremagljiva armada delovnega ljudstva. Delavci pa imajo bolj zdrave možgane kot sodrugi Neodvisni in pravijo: Ja, če so se morali klerikalci tolikokrat udati pritisku sodruga dr. Lemeža nepremagljivega, kako pa to, da se sodrugi klerikalci v enem samem slučaju niso hoteli udati?! Zlasti v elektrarni, v kateri je hotelo par komunističnih petelinov komandirati celokupno nastavljenstvo in delavstvo. Ne boš kaše pihal, pravijo. Na tistem shodu v Mestnem domu je bilo najbrže izmed vsakih 10 besedi

ena naj lažnjivih. Tako je in nič drugače. Nerodno za sodruga Lemeža.

Bivšega nemškega kanclerja dr. Wirtha, je zadel pretekli mesec mrtvoud.

Delavske razmere v Ameriki so se v novembru poslabšale. Brezposelnost se je povečala za celih 8%.

Reveži v kavarnah. Nemška vlada je zapovedala, da morajo kavarne dovoliti revežem priti na gorko. V Berlinu vlada velika revščina in silno veliko revnih ljudi je brez vsake strehe.

Italija je kupila za to zimo 500 tisoč kvintalov žita v Rusiji. V novembru so prispeli prvi parniki.

IZ UREDNIŠTVA.

Bralcem in prijateljem! Na zadnji poziv, da naj mi krajevni zaupniki sporoče svoje želje glede urejevanja »Pravice«, sta mi dva tovariša že odgovorila. Prvi želi, da bi »Pravica« priobčevala vrednost našega in tujega denarja, drugi pa priporoča večkratno praktično pojasnjevanje delavskih zakonov. Z novim letom bom skušal željam kar najbolj ustreči. Pričakujem pa še nadaljnjih nasvetov. Slišal sem tudi, da ponekod naročniki »Pravico« neredno dobivajo. Prosim, da mi vsak slučaj naznanite, da bomo dognali, kje je napaka. Skrbimo vsi, da bomo v prihodnjem letu »Pravico« izpopolnili in razširili. Urednik.

Žena dela in Božič.

Bil je nekoč kmetič in temu kmetiču je podarila vila prstan. Ta prstan je bil prstan želja. Obrne naj ga in naj izreže željo, pa se mu bo izpolnila. Nekdo je pa poznal lastnost tega prstana, ukradel ga je kmetiču in mu v zameno pustil navaden prstan, ne da bi bil kmetič to opazil. In kmetič se tudi ni mogel odločiti, da bi bil izrekel željo, ki mu je bila dovoljena. Kaj naj bi si bil želel? Potreboval je njivo, da bi imel posestvo bolj lepo očrtno in skupaj; ta njiva mu je kot sad pridnega dela v prihodnjih letih prirastla sama; pozneje večja hiša, konji in goveja živina.

Tako se godi ubogi ženi dela, če hoče izpolniti listek, na katerega naj svojim dragim zapiše želje za Božič. Kaj naj si želi? In pozabiti ne sme, da ji bodo ta listek napolnili ljudje, ki so prav tako ubožni kakor je ona sama, ne pa bogati kakor so vsemogočne vile. Ali naj sporoči svoje želje hčeri, ki se sama z največjim naporom peha skoz to borno življenje? Ali naj reče možu, naj ji kaj kupi, ko mu vendar niti vinar ne ostane za najpotrebnejše okrepčilo? Tako sedi zamišljena, in listek ima pred seboj, misli in misli, pa ničesar ne more zapisati. Kako rada bi privoščila svojim dragim zadoščenje, da so ji nekaj dali in ji napravili majhno veselje, čeprav skromno. In prav čisto nič ji ne pride na misel. Ja, bili so časi, lepi časi, ko je delala, ko se ji je delo splačalo, ko je lahko s sadom svojega dela napravila svoji materi božično veselje. Kako jo je prej vpraševala, kaj si želi, kako po ovinkih, ne naravnost. Šli sta se skrivnico, obe, vedeli sta za to, a povedati nista hoteli. Ko tako misli in si kliče pretekle čase v spomn, pogleda na čevlje in vidi, da so strgani. Nogavic pa tudi nima hogvečaj in vse so zakrpane. Kaj, ko bi to napisala in pustila listek na mizi? Pa bo prišla hčerka in bo listek videla in bo vzela zadnji prilhanek in bo šla v bližnjo prodajalno in bo kupila čevlje in nogavice in jih bo dala materi za Božič. Kaj, kō bi napisala? In ko hoče napisati, vidi, da so ji prsti ozebli in otrpli in se spomni, da nima rokavic, takih volnenih, kakor jih je imela včasih. Ali naj napišem? Mož bo prišel in bo listek videl in se mu bom smilila, pa bo šel in mi bo za zadnje krome kupil rokavice. Tega pa vendar ne morem narediti, par krajcarjev mora pa le imeti za Božič. In ko tako misli in premišljuje, se zavrti kolo časa in Božič je tu in pred njo na mizi je listek, prazen; nič ni bila napisala. Pa sta vendar hči in mož uganila in sta ji kupila in to je njen Božič, Božič skromne in dobre žene dela.

Čevlje kupujte z znamko »Peko« tovarn Peter Kozina & Ko., ker so ti priznani najboljši. Glavna založna Ljubljana Breg 20, na drobno Aleksandrova cesta 1.

Socialni razgled po svetu.

Varanje in odiranje izseljencev. Priseljenci v Zedinjene države Amerike, zlasti novinci, so izročeni radi nepoznanja razmer in angleškega jezika odiranja raznih prenočišč, izvoščkov in navadnih sleparjev.

Pogosto se jim tudi ponujajo v nakup akcije pasivnih podjetij ali celo takih, ki sploh več ne obstoje, vobče akcije brez vsake vrednosti. Prav tako se ponujajo v nakup zemljišča, neporabna za poljedelstvo, odnosno za stavbne svrhe (močvare, silna oddaljenost od železnice, nerodoviten svet), kar kupuje nepoučeni tujec, ne da bi preje ogledal.

Izseljevanje dijakov v Z. d. A. preko kvote. Ko je letna kvota naših izseljencev izčrpana, se morajo seliti v Zedinjene države Amerike le še dijaki, in sicer samo na začasno bivanje. Vložiti pa morajo prošnjo za dovoljenje na Secretary of Labor potom pristojnega ameriškega konzulata v Beogradu, odnosno v Zagrebu. V prvošnji morajo dokazati, da so diplomirani absolventi višjega učilišča, v bistvu ekvivalentnega normalni ameriški univerzi, dalje kakšne eventualne uspehe imajo na znanstvenem polju ter končno podrobno navesti, katere mu študijskemu delu se hočejo posvetiti v Zedinjenih državah Amerike.

Natančnejša pojasnila daje pristojni ameriški konzulat.

Za pouk in zabavo.

Močnejši.

V prvi vojski v Italiji 1796—1797 je cenil Napoleon Alvinzija najvišje, kar je bilo avstrijskih generalov. Nadvojvoda Karola, generala Melasa in Wurmserja je hvalil, ker se je z njimi najrajši bojeval, Alvinzija se je pa bal; kajti bil je zelo spreten in trdovraten in bi mu bil kmalu iztrgal zmago. Po slavni bitki pri Arcole 1796 sta si stali obe armadi po strašnih naporih in krvavih izgubah nasproti, skoro popolnoma enako močni. Tedaj je Napoleon videl, da se boj ne bo bil med armadama, temveč med poveljniki. Rekel je pozneje: »Spoznal sem, da sta obe vojski enako izmučeni in utrujeni in da se bova borila samo jaz in Alvinzi. Premislil sem, da je on star, bolehav in upehan, jaz pa mlad, zdrav in čil; moja trdovratnost je morala biti močnejša kakor njegova — in tako je tudi bilo«.

Slaba kompozicija.

Mlad komponist sreča zlobnega kritika in zavpije nad njim: »Vi ste torej tisti, ki je moja kompozicija tako v nič dejal!«

»Prosim, ljubi moj!«, je odvrnil kritik smehljaje se, »to ste napravili Vi sami«. S tem namreč, da jo je tako slabo napravil.

Zdravnik in človek.

Zdravnik pride k prijatelju in mu reče: »Iskreno ti čestitam, dragi moj; danes ne prihajam k tebi kot zdravnik, temveč kot človek in prijatelj!«

Pichegru o Napoleonu.

General Pichegru je bil Napoleonov tekmeč — izgovori: pišgru —. Leta 1796 je prestopil iz tabora revolucionarjev v tabor pristašev kraljeve rodovine. Vprašali so ga, če se ne bi dal pregovoriti tudi vrhovni poveljnik italijanske armade, Napoleon. Rekel je: »Ne trajte časa!, poznam ga od mladih nog. On je neupogljiv, trd značaj; če je enkrat kaj sklenil, se nikdar ne premisli.« Nehoté je dal Pichegru s temi besedami same-mu sebi slabo spričevalo.

Možje-pijanci so v veliko pohujšanje svojim otrokom in v strašno pokoro ženam! Zato skrbimo, da v delavskih družinah ne bo pijancev!

Glasnik presv. Srca Jezusovega za leto 1924, 1. številka je izšel. Novi g. urednik je napisal prekrasen članek o **socialnem vprašanju**, ki ga bomo o priliki ponatisnili. Pravi med drugim: »Pomagajte nam, krščanski socialci, poglobljati versko življenje, mi želimo pomagati vam pri reševanju krušnega vprašanja! Roko v roki hodimo! Kar je enemu v žalost, ne sme biti drugemu v veselje. Tiste, ki se kristjani imenujejo in so prepojeni s čutom odgovornosti za druge in z dejansko ljubeznijo do zapostavljenih; tiste pa, ki se imenujejo socialci ali socialiste, obdržimo v krščanstvu ali jih pa pridobimo zanj!« Iskreno nas veseli, če nabožni listi uvažujejo pokret za izboljšanje družabnih razmer, mi pa se bomo slejkoprej po svojih skromnih močeh prizadevali, da delavstvu kažemo na osnovni pomen verskega prepričanja in življenja. — Delavstvu sploh priporočamo tako Bogoljuba kakor Glasnik presv. Srca Jezusovega, ker nabožni listi požlahtnijo dušo, nujajo v človeški mizeriji najvišjo tolažbo, nas pa tudi prepajajo s čutom krščanske ljubezni in pravičnosti ter požrtvovalnosti v borbi za krščanski red. Glasnik S. J. stane celo leto 7 Din. (Uprava v Mariboru, Koroška cesta, 5.)

Samo en večer se izogni gostilne, pa boš lahko prihodnji dan vesel in zdrav, naroči »Pravico«, tvoj časopis, za celo leto.

Kdor uporablja

GAZELA-milo,

štedi perilo in nove!

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici

— v Ljubljani r. z. z. o. z. —

ki se je preselila iz hiše uršulinskega samostana poleg nunske cerkve v lastno novo palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela »Union«.

Hranilne vloge se obrestujejo po

6 0/0

brez odbitka rentnega in invalidskega davka, v tekočem računu

5 1/2 0/0

vezane za dobo pol leta

6 1/2 0/0

in više po dogovoru.

Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje Vzajemna posojilnica relativno večino delnic stavbne delniške družbe hotela »Union« v Ljubljani. Vrhutega je njena last nova palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu- in inozemstvu. Denar se lahko naloži po poštnih položnicah.